

հեռեկալքն. քիւնպէտ, դմբէթ. քէնչ, կէնճ, գանձ. քնօս, դոս. քիւսան, գուսան և ըն:

Ահաւասիկ ֆաղորէք բառն ալ սոյն օրինօք եղած է ի մեզ պատարագ, որ ոչ միայն համաձայն է ս. Դրոց, այլև բացայայտ և մեկին, առանց տեղի տալու երկրպագութեան, թէ հացն խմորուն է թէ անխմոր:

Արդ սոյն ստուգարանութեամբ եթէ թարգմանենք վերի խօսքերը՝ կարի քաջ կը յարմարի. վասն սուրբ և անմահ բաղարջին որ ի վերայ սրբոյ սեղանոյս, և՛ վասն մատուցեալ սուրբ և աստուածային բաղարջիս, որ ի վերայ սրբոյ սեղանոյս—որ է ձիւղ և ստոյգ նշանակութիւն. քանզի սոյն միջոցին սուրբ սեղանոյն վերայ գանուածն ոչ այլ ինչ է, եթէ ոչ՝ բաղարջ փղբրիկ, այն է նշխար զոր կը մատուցանէ քահանայն, լուծով զգինին, զոր հասկընալու է զօրութեամբ, փոխանունութեան ձևով վարեալ:

Մերկերիոս Աղամեան.

ԾԻՍԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ՄԻ
ՔԱՆԻ ՀԱՐՑԵՐ.

Բնասարարիոյ Օրհնէ քաղաքի բնակիչ Ծովհաննէս Մալխասեան Մէյրէմ—Դուլի հեռեկալ հարցերի համար բացատրութիւն է խնդրել ս. Սինոդից.

«) Ինչո՞ւ մեր եկեղեցին ս. Ծովհաննէս Մկրտչի ծնունդը յունուարի մէջ է տօնում, մինչ, ըստ աւետեաց հրեշտակին, Բրիստոսի ծնունդից 6 ամիս առաջ պէտք է տեղի ունեցած լինի այն:

է) Արդեօք Վերափառ Հայրապետի Օծ-

* Սոյն ստուգարանութիւնն ուղարկել է Տաճկաստանից Թաթաւի Վարդ—Պատրիկեան վարժարանի գլխաւոր պ. Մ. Աղամեան՝ իբրեւ ձօն «սու նորին Ս. Սմարտիկ, Աստուածապատի Սրբազան Հայրապետն ամենայն Հայոց՝ երիմեան Հայրիկ»։—Թող Պատրիկի նկզինակը ներք մեզ, որ Արարատի ունի և պահպանելովն համակրեցող համար ինչ ինչ կրօնասուններ կարեւոր համարեցինք:

ման տարեդարձը շարժական տօն է, թէ անշարժ:

զ) Ինչպէ՞ս պէտք է խաչ հանել երեսը՝ երկը թէ հինգ մատով:

դ) Կարո՞ղ է քահանան եկեղ. զգեստներ կամ անօթներ գործ դնել, առանց նախապէս օրհնելու:

է) Եթէ Աւետեաց տօնը աւագ երկուշաբթի, երեքշաբթի կամ չորեքշաբթի է ընկնում՝ պէտք է պատարագ անել:

Ս. Սինոդի աւագ անդամ Գեր. Սարգիս արքեպիսկոպոսի յանձնարարութեամբ Արարատի միջոցաւ հաղորդելով այդ հարցերի համար մեր ձեռք բերած բացատրութիւնները՝ կցանկանայինք քաջալերել Պատրիկային այն անձանց, որոնք նման կասկածներ ունին ծիսական կամ առհասարակ կրօնական և բարոյական խնդիրների նկատմամբ, թիւրիմացութիւններ և զեղծութիւններ են տեսնում, որոնց առաջն առնել պէտք է՝ զիմել ուղղակի Արարատի Խմբագրութեան, լինի այդ նորանից բացատրութիւններ խնդրելու և լուծումն ստանալու նպատակով, թէ իրենց ունեցած բացատրութիւններն առաջարկելով:

«) Ս. Ծովհաննէս Մկրտչի Ծնունդը տօնելու ժամանակի սովորութիւն է. աւելի հին է այն սովորութիւնը, որով ս. Ծովհաննէսի, իբրեւ Աւետարանի առաջին վկայի և Տիրոջ կարապետի ու մկրտչի համար՝ մի ընդհանուր տօն էր կատարուում անմիջապէս ս. Յայտնութեան տօնի հետ կապուած և իբրեւ եկեղ. տարուայ առաջին տօն՝ ուրեմն մեզանում ս. Յայտնութեան ութօրեքի յաջորդ օրը կամ յունուարի 14-ին (եթէ կիրակի է լինի՝ 15-ին): Յետոյ երբ ուրիշ եկեղեցիներ սկսան ս. Ծովհաննէս ծնունդն առանձին տօնել մեր մէջ, չկամենալով երեւի մի նոր տօն աւելացնել և ծննդեան յիշատակը նախապատիւ համարելով՝ կայեցին այդ յիշատակը այն տօնի հետ, որ արդէն երկար ժամանակ է ի վեր հաստատուած և ժողովրդականութիւն ստացած էր: Աւելի հին է մեր մէջ այն տօնը, որ ս. Դրիգոր Լուսաւորիչ սահմանել է ս. Ծովհաննէս և Աթանագինէի նշխարները փոխադրելու առթիւ և որ թէև այժմ հռիփսիմեանց տօնից յետոյ է կատարուում հինգ

շարժի օրը՝ բայց ժողովուրդն այդ յիշատակը կապում է իրօք Վարդապետի հետ և հանդիսաւոր ուխտագնացութիւններով պատուում այն տեղը՝ ուր ամփոփուած են ս. Թովհանէս կարապետի նշխարները։ Որովհետեւ աւետարանական հաշուով յուլիս 11-ին է ընկնում ս. Թովհանէս ծնունդը՝ ոմանք փորձել են հնումն այս տօնի հետ կապել ծննդեան յիշատակը՝ մանաւանդ որ նշխարների փոխադրութեան տօնն առաջ Մաւսսարդի 1-ին էր տօնուում։ Իսկ Հայոց թուականի հաստատութեան տարին Մաւսսարդի 1-ը յուլիսի 11-ին էր. բայց այս հաշիւը ընդունելով թիւն չի գտել երեւի նորա համար, որ նշխարների փոխադրութեան տօնն աւելի տեղական բնաւորութիւն ունի՝ ս. կարապետի ուխտատեղիների հետ է կապուած, և անյարմար էր նորա հետ ծննդեան յիշատակը զուգորդել, որ ի զապախարի այնպէս հեշտութեամբ զուգորդուում է Բրիտտոսի ծննդեան և Մկրտութեան յիշատակի հետ։*

Բ. Ամենայն Հայոց հայրապետների Օծման տարեգարձը շարժական է, երբ կապուած է լինում մի նշանաւոր տօնի հետ. օրինակ ներկայ Վեհափառ հայրապետը Վարդապետ Մաշի տօնին է օծուել և իւրաքանչիւր տարի նոյն տօնին կատարուում է տարեգարձը. ուրիշները նոյն կերպ կատարել են Հոգեգալստեան, ս. Էջմիածնի տօնին ևլն. բայց երբ օծումը օրէն առթիւ մի հասարակ օր է տեղի ունենում ամսաթուի հետ կապուած, նոյն ամսաթուին և տարեգարձն է կատարուում։

Գ. Օրթոդոքս եկեղեցին այս գէպքում ինչպէս և ուրիշ ամեն մի գէպքում եկեղեցական կարգերի իւրաքանչիւր արտաքին նշանին խորհրդաւոր նշանակութիւն տալով՝ պահանջում է մասների որոշ դասաւորութիւն խաչ հանելու ժամանակ։ Մեղանում ևս շատերը վիճաբանութեան միջոցին իրենց հարեաններին համակերպել կամենալով՝ աշխատել են ցոյց տալ իրրեւ թէ մենք նոյնպէս որոշ արտաքին ձև ենք պահում խաչ հանելիս. օր. բութ մատը կպցնում ենք միջին

մատին և վերջին երկու մասները ափի մէջ սեղմում։ Բայց իրօք մեր եկեղեցին ծիսակատարութեանց արտաքին նշանների նկատմամբ բոլորովին տարբեր հայեացք ունի և ոչ մեր հայրերը մտածել են երբէք և ոչ մենք ենք խաչ հանելիս մտածում թէ ինչպէս պէտք է զնել մասները. մենք թողնում ենք նոցա հանգիստ իրենց բնական դիրքի մէջ։

Դ. Օրինօք ոչ մի եկեղեցական զգեստ կամ անօթ, առանց մայր մաշտոցի մէջ իւրաքանչիւրի համար սահմանեալ կարգով օրհնուած լինելու՝ պէտք է գործածութեան մէջ չմտնի։

Ե. Աւետեաց տօնի համար աւագ շորթի բոլոր օրերում պէտք է պատարագ լինի. բացի աւագ ուրբաթից, երբ չի կարող երբէք պատարագ լինել, որովհետեւ բուն երկնային անմահ Պատարագի յիշատակի օրն է այդ։

Եիշեալ պարոնը մի վեցերորդ հարց ևս առաջարկել էր, թէ արդեօք զատկի և Զրօհնեաց նաւակատիքին երբ իւր գործածել թոյլ է տրուում՝ բուսական իւղի համար է ասած այդ, թէ կովի՞ իւղի համար. սակայն այդ հարցի պատասխանը Օրհնից դուրս երեւի ամէնքը գիտեն՝ Մաւկատեաց տօներին շատ անգամ կովի իւղ վայելած լինելով։

ՍԵՒՈՆԱՐՈՒՄ.

Այս տարի մայիսի 23-ին լրանում է Զիրորամոյ Սաւոնարոլայի մահուան չորս-հարիւրամեակը, որ իտալիոյ «վերածնութեան դարու» նշանաւոր գործիչներից մէկն էր։

Միջին դարու համարեա ամբողջ ընթացքում մանաւանդ վերջերն, իտալիան բաժանուած էր զանազան մանր մուշր իշխանութեանց՝ մի հանգամանք, որ անշուշտ ի միջի այլոց նպաստեց իտալիոյ մտաւոր յառաջադիմութեան, ինչպէս որ նոյն երեւոյթը նկատելի է Գերմանիայում և աղօտ կերպով մեր պատմութեան մէջ։

* Տեւ. Վարդ Սրբոց. Վեկնիկ 1811. հր. 25—28։